

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษา
นอกโรงเรียนอำเภอ ในเขตจังหวัดภาคกลาง มีขั้นตอนดำเนินงานและผลการวิจัย สรุป
ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 4
ด้านได้แก่ ด้านการจัดและบริการการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดและประสานงานเพื่อให้เกิด
หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน การสนับสนุนสิ่งจำเป็นที่ใช้ในการดำเนินงาน การกำกับ
ดูแลและรายงานผลการปฏิบัติงาน
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการ-
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 4 ด้าน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ศูนย์บริการ
การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้แก่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน
381 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษา
นอกโรงเรียน 4 ด้าน คือ

1. การจัดและบริการการศึกษานอกโรงเรียน
2. การจัดและประสานงานเพื่อให้เกิดหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน
3. การสนับสนุน สิ่งจำเป็นที่ใช้ในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน
4. กำกับ ดูแล รายงานผลการปฏิบัติงาน

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 20 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน 20 คน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน 20 คน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ตรวจความเหมาะสม ความครอบคลุม ถูกต้องของเนื้อหาและข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตจังหวัดเชียงราย จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรจริง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .73

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมทั้งติดแสตมป์แบบสอบถามและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มประชากร และให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนในเวลาที่กำหนด จากแบบสอบถามที่ส่ง 390 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 381 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.69 สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social : SPSS) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ทั้ง 4 ด้าน วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอของหัวหน้าศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นในการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาคำนวณค่าร้อยละ

4. นำเสนอข้อมูล

4.1 จากการวิเคราะห์แบบสอบถามโดยเสนอในรูปของตารางและ
ความเรียง

4.2 แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิงจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 เพศชายจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และมีอายุราชการระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือระหว่าง 6-10 ปี และ 16-20 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และมีตำแหน่งเป็นครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมาคือ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วนมากมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคือระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งสรุปผลการวิจัยในภาพรวมแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการจัดและให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

1.1 งานการจัดการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้คือ การเตรียมเอกสารประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ แผ่นปลิว ($\bar{X} = 4.01$) การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น เรื่องการป้องกันโรคเอดส์ บัญหาสิ่งแวดลอม ยาเสพติด การส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนการดำเนินงานที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดกิจกรรมให้รางวัลยกย่องและประกาศเกียรติคุณแก่กลุ่มนักศึกษาที่มีเกณฑ์การเรียนดี ($\bar{X} = 3.11$)

1.2 การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สอน พบว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ คือการให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ การพิจารณาคัดเลือก สรรหาครูประจำกลุ่ม ครูวิชาชีพครูกลุ่มสนใจ ($\bar{X} = 3.94$) และการจัดฝึกอบรม ชี้แจงครูผู้สอนเพื่อพิจารณาเทคนิคการสอนการพบกลุ่ม ($\bar{X} = 3.51$)

1.3 งานด้านกิจการนักศึกษา พบว่าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การชี้แจง แนะนำ วิธีการรับสมัครขึ้นทะเบียนและการลงทะเบียนของนักศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ การประสานงานเครือข่ายเพื่อการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.09$) และจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.57$)

1.4 งานบริการเผยแพร่สื่อการเรียนการสอน พบว่าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้ครูและนักศึกษา ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือรวบรวมสื่อการเรียนการสอนหรือสำเนาให้บริการนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนการดำเนินงานที่อยู่ในระดับปานกลาง จัดบริการสื่อ วัสดุทัศนศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 3.24$)

2. ด้านการจัดและประสานให้มีศูนย์การเรียนรู้ จัดตั้งหน่วยจัดการศึกษาออกโรงเรียน พบว่าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ คือ สสำรวจ สภาพของท้องถิ่น เพื่อดำเนินการจัดศูนย์การเรียนรู้และหน่วยจัดการศึกษาออกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรเอกชนในท้องถิ่น เพื่อจัดศูนย์การเรียนรู้และหน่วยจัดการศึกษาออกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.38$) และร่วมกับศูนย์การเรียนรู้และหน่วยจัดการศึกษาออกโรงเรียนจัดคลังข้อมูลและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.61$)

3. ด้านการสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน พบว่าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ คือ สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ศูนย์การเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ สนับสนุนอำนวยความสะดวกและประสานงานกับเครือข่ายจัดการศึกษาออกโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 3.98$) และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและภูมิปัญญาชาวบ้านมาให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.64$)

4. ด้านกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามผลรายงานการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนพบว่าคุณศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้คือ การทำแผนนิเทศกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่ของอำเภอ ($\bar{X} = 3.96$) และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในเขตติดตามผลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในเขตและติดตามผลกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.91$) และประสานงานให้ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ร่วมนิเทศกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.67$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ด้านจัดและบริหารการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ปรากฏว่ากลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีค่าระดับความคิดเห็นสูงกว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน

3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ด้านจัดและประสานงานเพื่อให้มีศูนย์การเรียน และหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ปรากฏว่าค่าระดับความคิดเห็น ของกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน สูงกว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน

3.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ด้านสนับสนุนสิ่งจำเป็นที่เข้าในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

3.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกำกับ ดูแล นิเทศ และรายงานผล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ปรากฏว่าค่าของระดับความคิดเห็นของกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนสูงกว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน

ตอนที่ 4 สรุปผลการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้คือ

จากแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์จากกลุ่มประชากร จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) ได้แก่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 20 คน จากจำนวน 130 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน 20 คน จากจำนวน 130 คน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน 20 คน จากจำนวน 130 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน จากประชากร 390 คน ซึ่งสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด 4 ด้าน ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ด้านจัดและบริการการศึกษานอกโรงเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 พบว่า ต้องมีการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้แผ่นพับ เอกสาร ข่าว รองลงมาคือ กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตยังมีประโยชน์ต่อนักศึกษา มีผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดคือ วิชาชีพด้านคหกรรม มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ในด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนกรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพัฒนามากที่สุดคือ เทป วีดีทัศน์ มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 และการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากที่สุด คือวิธีเรียนทางไกล จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33
2. ด้านจัดและประสานงานเพื่อให้เกิดศูนย์การเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75 พบว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ต้องประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา หรือหัวหน้าสถานศึกษา รองลงมาคือ การให้บริการข่าวสาร ข้อมูล ต่อนักศึกษาและครูประจำกลุ่ม ยังมีความจำเป็นอยู่ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนวิทยากรกลุ่มสนใจและวิชาชีพที่มีประสบการณ์ ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิทางการศึกษา มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน 40 คิดเป็นร้อยละ 66.66

3. ด้านการสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 พบว่า ควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษา เช่นแบบเรียน เทป วิทยุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

4. ด้านการกำกับ ดูแล นิเทศ และรายงานผล ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 91.70 พบว่าการนิเทศควรเป็นหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน-อาเภอกับหน่วยงานอื่น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงาน ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อาเภอ ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ ใน 2 ประเด็น คือ ด้านการดำเนินงาน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การอภิปรายผลในด้านการดำเนินงานในภาพรวม

หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านจัดและบริการการศึกษาออกโรงเรียนในงานการเรียนการสอน งานผู้สอน งานกิจการนักศึกษา งานบริการและเผยแพร่สื่อ ด้านจัดและประสานงานเพื่อให้เกิดศูนย์การเรียน ด้านสนับสนุนสิ่งจำเป็นที่ใช้ในการดำเนินงาน และด้านกำกับ ดูแล นิเทศ และรายงานผล ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน เป็นบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินงาน ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน ตามที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนด และมีนโยบายที่ต้องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และเพื่อให้การจัดการศึกษาออกโรงเรียนมีความคล่องตัว และตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของศูนย์บริการ ข่าวสารข้อมูล ระดับอาเภอ และความเข้มแข็งของชุมชน ที่เอาใจใส่มากน้อยเพียงใด (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2529) ดังนั้นจึงทำให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนระดับอาเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน ต่างก็เห็นความสำคัญในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก การดำเนินงานในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการจัดและบริการการศึกษาออกโรงเรียน

1) งานด้านการเรียนการสอน การดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการดำเนินการในระดับที่ใกล้

เคียงกันทุกประเด็น ในส่วนการจัดเตรียมเอกสารเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ หนังสือนิว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.04$) เพื่องานการเรียนการสอนและจากการสัมภาษณ์ พบว่าการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาออกโรงเรียนโดยใช้แผ่นพับ เอกสาร จะได้ผลมากที่สุด จึงเห็นได้ว่าเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ช่วยย้าให้กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ นักศึกษา ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจและมีความสนใจ ที่จะมาหาความรู้ และร่วมกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนี้ สมบูรณ์ (2535) ที่พบว่าสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผ่นพับ หนังสือนิว เอกสารและข่าวเป็นสื่อที่ใช้ในการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี และมีผลต่อการดำเนินงานมากในทุกหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สำหรับการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การป้องกันโรคเอดส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมยาเสพติด และการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า มีความเห็นในความสำคัญระดับมากรองลงมา ($\bar{x}=3.96$) เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตอันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี และยังช่วยส่งผลให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2536) ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้มีนโยบายให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ จัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่ว่ากิจกรรมส่งเสริม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตยังมีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย เพราะจะทำให้กลุ่มเป้าหมาย เพราะจะทำให้กลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ส่วนการจัดกิจกรรมให้รางวัลยกย่องประกาศเกียรติคุณแก่นักศึกษาที่มีเกณฑ์การเรียนดี จะให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ($\bar{x}= 3.12$) อาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก เนื่องจากมีช่วงเวลามาเรียนอยู่ในระยะสั้น และมีอายุมากจึงมีการกิจส่วนตัวที่ต้องทำ จึงไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้

2) การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สอน ประกอบด้วยครูประจำกลุ่ม ครูสอนวิชาชีพ ครูสอนกลุ่มสนใจ จะให้ความเห็นในความสำคัญในระดับมากทุกประเด็น แต่มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนทุกประเภท ($\bar{x} =4.01$) เนื่องจากศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเป็นสถานศึกษาที่จัดและให้บริการงานการศึกษาออกโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ขั้นพื้นฐานการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามนโยบายของกรมการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ จำเป็นต้องให้การสนับสนุน

จัดกิจกรรมทุกกิจกรรมมาให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อกลุ่มเป้าหมายสามารถใช้บริการได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ส่วนการคัดเลือก สรรหา ครูประจำกลุ่ม ครูสอนวิชาชีพ ครูสอนกลุ่มสนใจ ให้ความสำคัญในอันดับรองลงมา ($\bar{x}=3.94$) เนื่องจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มอบอำนาจให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ดำเนินการสรรหาบุคลากรงานท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ได้ตามความต้องการของท้องถิ่น เพราะการดำเนินงานถ้าผู้สอนเป็นบุคลากรงานท้องถิ่นจะทำให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรม และเนื้อหาการเรียนให้มีความยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพของท้องถิ่น รู้จักแก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ดังนั้น การสรรหาบุคลากรงานท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการที่จะมาเป็นครูผู้สอน ส่วนการจัดฝึกอบรม ชี้แจงครูผู้สอนเพื่อพัฒนาเทคนิค การสอนการพบกลุ่ม พบว่าให้ความสำคัญในระดับรองลงมา ($\bar{x}=3.51$) เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมหนึ่งของกระบวนการพบกลุ่ม ซึ่งมีวิธีการเรียนแบบในชั้นเรียนที่มีการสอนเป็นรายวิชา แต่การพบกลุ่มนั้น ครูประจำกลุ่ม หรือครูสอนวิชาชีพจำเป็นต้องรู้และเข้าใจเทคนิคการพบกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม สร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน มีความสนใจสนุกสนาน เพลิดเพลินดึงแนวคิดของรัตนา พุ่มไพศาล (2533) ที่ได้กล่าวถึงกิจกรรมการสอนว่าผู้ที่สอนกลุ่มนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี และได้ผลทางการเรียนสูงสุดนั้น ผู้สอนจะต้องเลือกวิธีสอนและนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนจักต้องรู้จักใช้กลวิธีการสอนที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เนื้อหาวิชาวัตถุประสงค์และวัยของผู้เรียน

3) การดำเนินงานด้านงานกิจการนักศึกษา พบว่า ให้ความสำคัญในระดับมากทุกประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือชี้แจง แนะนำ วิธีการรับสมัครขึ้นทะเบียนลงทะเบียนของนักศึกษาสายสามัญ ($\bar{x}=4.14$) เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการนั้นยังไม่มีประสบการณ์ในการรับสมัครขึ้นทะเบียนและลงทะเบียนประกอบกับมีอายุมาก จึงไม่เข้าใจวิธีการ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจึงจำเป็นต้องชี้แจงและแนะนำด้านการประสานงานกับเครือข่ายเพื่อการประชาสัมพันธ์พบว่า ให้ความสำคัญระดับรองลงมา ($\bar{x}=4.09$) เพื่อให้การประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่และทั่วถึงทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจและเข้าใจศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จึงให้นักศึกษาสายสามัญ และสายอาชีพเป็นเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา จันทร์วิภาส (2536) ที่ว่านักศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียน เป็น

บุคลากรงานการประชาสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถสร้างความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มเยาวชนได้เป็นอย่างดี ด้านการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการของนักศึกษา พบว่า ให้ความสำคัญในระดับน้อยลงมา ($\bar{x}=3.57$) เนื่องจากนักศึกษามีเวลาพบกลุ่มเพียงอาทิตย์ละ 3 ชั่วโมงเท่านั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเป็นนักกีฬาและทำให้เกิดความสามัคคีจะกระทำได้ในภาคเรียนละ 1 ครั้งเท่านั้น

4) การดำเนินงานด้านบริการเผยแพร่สื่อการเรียนการสอน พบว่า ให้ความสำคัญระดับมากที่ใกล้เคียงกัน ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง คือ การเผยแพร่ ข่าวสาร ข้อมูล และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้ครูและนักศึกษา ($\bar{x}=3.77$) ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต้องบริการ ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ให้กับครูและนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การรวบรวมสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาส่วนใหญ่นั้นเป็นพวกแบบเรียน หนังสือ เทปวิทยุ ที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจำเป็นต้องหาไว้บริการแก่นักศึกษา และครู สำหรับประเด็นการจัด บริการสื่อทัศนศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.24$) เนื่องจากสื่อประเภทนี้สิ้นเปลืองและมีไม่เพียงพอต่อการบริการ เพราะงบประมาณไม่มีการจัดซื้อเนื่องจากมีราคาแพง

1.2 ด้านการจัดและประสานงานเพื่อให้เกิดศูนย์การเรียน จัดตั้งหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ให้ความสำคัญมากทุกประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ การสำรวจสภาพของท้องถิ่นเพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนหรือหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x}=3.90$) และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานเอกชนในท้องถิ่นเพื่อจัดศูนย์การเรียนหรือหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{x}=3.83$) ทั้งนี้เนื่องจากการกิจกรรมรับผิดชอบของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอสิ่งสำคัญคือการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่ว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนควรประสานงานกับหัวหน้าสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำทางศาสนา เพื่อให้เกิดการจัดตั้งศูนย์การเรียนหรือหน่วยจัดและจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ร่วมในการดำเนินงาน และกำหนดปัญหาตามความต้องการของท้องถิ่นเพื่อทำแผนและจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ดั้งแนวดิศจองอดิศจัย ซาติกาณหง (2530) ที่กล่าวว่องค้กรหรือสถาบันทางสังคมจะสาบารดดำเนินการไปโดยได้รับผลสำเร็จมากน้อยแค้ไหนขึ้นอยู่กัการจัคบุคคล และทรพยากรานท้องถิ่นให้ร่วมาจกันทางงาน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ จึงต้องมีแนวทางปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของท้องถิ่นและความก้าวหน้าของสังคม

1.3 ด้านการสนับสนุน สิ่งจาเป็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนแก่กลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีความสำคัญมากานทุกประเด็นที่ใกล้เคียงกันทั้งหมด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ศูนย์การเรียน เช่น ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ($\bar{x}=4.03$) ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ เป็นสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่จาเป็นต้องบริการกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนโดยจัคให้มีแหล่งความรู้ในชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนให้กว้างขวางและทั่วถึง พร้อมทั้งยังเป็นสถานที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัคการศึกษาของตนเองภายในห้องสมุดประชาชน หรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและนอกจากนี้ยังบริการสื่อ แบบเรียน ชุดวิชาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่ว่าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ ควรจัคให้มีสื่อแบบเรียน เทปวิทยุ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเก็บไว้ในห้องสมุดประชาชนหรือศูนย์การเรียนให้เพียงพอกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนประเด็นที่มีความสำคัญรองลงมา คือ การสนับสนุน อำนวยความสะดวกแลประสานงานกับเครือข่ายจัคงานการศึกษาอย่างใกล้ชิด ($\bar{x}=3.98$) เนื่องจากการติดตาม สนับสนุน เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ดั้งแนวดิศจองสมพงษ์ เกษมสิน(2532) ที่ว่าผู้บริหารที่มีผู้ร่วมงานที่เป็นหน่วยงานจัคต้องปฏิบัติตนเหมือนสะพานที่เชื่อมโยงความเข้าใจอันดีระหว่างองค้กรกับผู้ปฏิบัติ ดังนั้นสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานโดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานและสร้างความสำเร็จให้กับการดำเนินงาน

1.4 ด้านกา้กับ คูแล นิเทศ ติดตามและรายงานผลการศึกษาออกโรงเรียน พบว่า มีความสำคัญมากานทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ การทำแผนการนิเทศกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่อาเภอ ($\bar{x}=3.96$) และหัวหน้า

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ไบเทศและติดตามผลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=3.96$) เนื่องจากการจัดทำแผนนิเทศ การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของท้องถิ่นสำหรับผู้นิเทศต้องเป็นหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอนั้น เพราะผู้บริหารสามารถตัดสินใจช่วยเหลือครูและนักศึกษาที่มีปัญหาการเรียนได้ทันทีและนิเทศร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้เกิดการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่เห็นว่าเห็นด้วยที่จะไปนิเทศร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพราะจะเป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนอย่างถูกต้อง และการนิเทศของผู้บริหารนั้นต้องนิเทศให้ครบทุกกระบวนการทุกด้าน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของสำเร็จ กองแก้ว (2529) ที่ว่าผู้บริหาร สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปฏิบัติงานนิเทศ ติดตามผล เช่น ด้านการบริหาร ด้านวิชาการและติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

2.1 การอภิปรายผลในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดและบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ด้านจัดและประสานงานเพื่อให้ศูนย์การเรียนและด้านกำกับ ดูแล นิเทศ และรายงานผล โดยค่าเฉลี่ยของหัวหน้าศูนย์จะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ในทุกด้านที่เป็นเช่นนี้ เพราะการศึกษาคำเนินของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เมื่อให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกอำเภอพิจารณาพิจารณาดำเนินงานของตนเองย่อมจะมีความคิดเห็นที่มองการปฏิบัติงานของตนเองไว้มิเอียงเข้าข้างตนเองมากกว่าที่จะให้คนอื่นที่เป็นครูอาสาสมัครนอกโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนพิจารณาการปฏิบัติงาน รวมทั้งหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นผู้บริหารระดับหัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ จึงรับนโยบายมาดำเนินการวางแผนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยทำหน้าที่ประสานงานโดยตรงกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและให้

ความร่วมมือและช่วยเหลือการบริหารงานอำเภอ ในด้านบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา นอกโรงเรียน และสำรวจ วางแผน ติดตามผลและพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียน แต่มีข้อจำกัดในด้านบุคลากร เพราะมีน้อยและงบประมาณมีจำกัด ดังนั้นหัวหน้าศูนย์อำเภอจึงต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน ในพื้นที่โดยเฉพาะการตัดสินใจสั่งการ การประสานงานกับผู้นำของรัฐและเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530) สำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้ปฏิบัติงานเฉพาะด้านที่เป็นคนมองการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนในด้านการสนับสนุน สิ่งจำเป็นต่าง ๆ พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากภารกิจของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพทางด้านปริมาณ ดังนั้นการสนับสนุนเรื่องสื่อการเรียนการสอน วัสดุ ครุภัณฑ์ ให้แก่ผู้รับบริการได้น้อย ซึ่งหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จะปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกัน

2.2 การอภิปรายผลเป็นรายด้าน

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ในแต่ละด้าน พบว่า

2.2.1 ด้านการจัดและบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีความคิดเห็นแตกต่างกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน โดยหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าศูนย์เป็นผู้รับนโยบายในการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมทั้งต้องดูแลรับผิดชอบให้การจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนนั้นเป็นเจ้าหน้าที่

ที่ปฏิบัติงานด้านห้องสมุดเพียงด้านเดียว ประกอบกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของแต่ละแห่งจะไม่มีเวลาพอที่จะจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนเท่าที่ควร เช่นเดียวกับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนน้อย ดังนั้นจึงมีความแตกต่างกับด้านความคิดเห็น ดังผลงานวิจัยของวิเชียร ประดับการ (2538) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ว่า คุณสมบัติส่วนตัวของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเกี่ยวกับประสบการณ์การศึกษาออกโรงเรียนและประสบการณ์เกี่ยวกับบริการมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เพราะประสบการณ์เป็นส่วนรวมของความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งผ่านกระบวนการฝึกอบรมและปฏิบัติ จึงทำให้มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์มากกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

2.2.2 ด้านการจัดและประสานงานการศึกษาออกโรงเรียน พบว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีความคิดเห็นแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน โดยหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้เนื่องจาก หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ โดยที่หน้าที่เป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอยังต้องประสานงานในการวางแผนงานและโครงการกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนางานการศึกษาออกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย ดังผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจ้อย และปรีชญา พวงแก้ว (2532) ที่ได้ศึกษาบทบาทและภารกิจหน้าที่ของศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ พบว่า จะประสบความสำเร็จได้หัวหน้าศูนย์บริการต้องประสานงานการวางแผนและโครงการในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่ร่วมกับ คปต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ และผู้นำชุมชน พร้อมทั้งเข้าร่วมประชุมกับหัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้เข้าจับบทบาทหน้าที่และภารกิจหลักของการประสานงานการศึกษาออกโรงเรียน ดังนั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน

2.2.3 ด้านสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่าง ๆ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรน้อย และจัดตั้งในระยะเวลาสั้น เพราะฉะนั้น การดำเนินงานในด้านสนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น แบบเรียน เทป วิทยุ ฯลฯ ไม่สามารถผลิตได้เอง จึงต้องอาศัยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนแก่ผู้รับบริการ ดังนั้นความคิดเห็นในด้านนี้จึงไม่มีความแตกต่างกัน

2.2.4 ด้านกำกับดูแล นิเทศ และรายงานผล พบว่า กลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีความคิดเห็นแตกต่างกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน โดยหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีภารกิจ หน้าที่ที่จะต้องสำรวจดูแล วางแผน ติดตามผล เพื่อพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องกำกับดูแล นิเทศ ำทำงานการศึกษานอกโรงเรียน มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติเฉพาะด้าน เช่น เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์และงานการเงิน บัญชี และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนจะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะมารับบริการ ดังนั้นความคิดเห็นในด้านนี้จึงมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ เพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดและบริบริการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้ทั่วถึง ครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งเนื้อหารูปแบบ การประชาสัมพันธ์ควรมีความชัดเจน กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะ การเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงคุณภาพให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยอาศัยสื่อ แบบเรียน วิทยุ เทป เข้าไปช่วยในการเรียนการสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ สังคมเพื่อให้นักศึกษาจะนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สำหรับครูผู้สอนควรพัฒนาโดยการฝึก อบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน เทคนิควิธีสอนเพื่อให้เกิดการเรียน การสอนที่มีคุณภาพ

2. การจัดและประสานงานให้มีศูนย์การเรียนหรือหน่วยจัดการศึกษานอก- โรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ต้องมีการสำรวจ หาข้อมูลจากสถาน- ศึกษา องค์กรเอกชนและภาครัฐ สถาบันทางศาสนา ตลอดจนผู้นำท้องถิ่น พร้อมทั้งชี้แจงทำ ความเข้าใจในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้ชัดเจนเพื่อดูความพร้อมเพื่อจัดเป็นศูนย์การ เรียน หรือหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยเฉพาะจะใช้ห้องสมุดประชาชนและที่อ่าน หนังสือประจำหมู่บ้านเป็นศูนย์การเรียนและจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท เพื่อเป็นรูปแบบที่ชัดเจน

3. การสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานการศึกษานอก โรงเรียน โดยการประสานงานให้เครือข่ายจัดศูนย์การเรียน โดยให้กลุ่มเป้าหมายเข้าจ ำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือภูมิ- บัญญาชาวบ้านมาให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นยังต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด

4. กำกับ ดูแล นิเทศ รายงานผลการปฏิบัติ โดยศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ ต้องจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ต้องออาไปนิเทศโดยตรงเพราะจะช่วย แก้ปัญหาได้ทันที ซึ่งเน้นการนิเทศการเรียนการสอนเป็นสำคัญ และนอกจากนั้นยังต้องนิเทศ ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค เพื่อ

จะได้แก้ไขทันที่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัญหาความต้องการในการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ ในด้านการบริหาร หลักสูตร กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนางานการศึกษาออกโรงเรียน
2. ควรเพิ่มกลุ่มประชากรในการวิจัยให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอกับผู้ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่
4. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอาเภอ
5. ควรศึกษารูปแบบของการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนในระดับอาเภอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย